

Феликс Тер-Мартirosов

МАРШРУТ ПОХОДА АРТАШЕСА К ЕРВАНДАШАТУ

Арташес, Ервандашат, Гидарн, Аракс, Арташат, Оронт, Страбон, М. Хоренаци,
Сюник, Смбат

189-160 . . .¹

VI . . .

IV . . .²

401 . . .

– « . . . », 18 . . . II . . .

(. . .) – 7 . . . I . . .

IV . . .

5 . . .

6 . . .

« . . . »

26-34

¹ Տե՛ս Հայ ժողովրդի պատմութիւն, հ 1, էջ 526.

² Նույնը, էջ 664.

³ Տե՛ս - . . . , 2012, . 153-173:

⁴ Puchstein, Artasyras (2), Real Encyclopedia, Bd. II, 1896, p. 1308.; Marquart J.,Unteschungen zur Geschichte von Eran. Hft. I. Gottingen, 1896, p. 63; Die Fragmente der griechischer Historiker, ed. F. Jakoby. Teil IIIc, Dd.I, Leiden 1958, s. 416-517.

⁵ Toumanoff.C. The Orontids of Armenia. Studies in Christian Caucasian History, Georgetown University Press 1963, p.288-305.

⁶ Srabo, XI, 14,5

43, «

«

»

2.

1-11

13 18

13

18

3.

¹1984.

²

1966, .43-53.

³ Stü - « - » , 4, - , 2012, .153-173.

II . . . ,

18

1.

III . . .

19

2,

3,

4,

5

6.

80

40

20

56

7.

1 - . . . ,

, 1998 3 .133-1142.

V . . .

2 . . . «

(),

, 1946, 2, .98.;

1906-1932 .

, - .1953, .162-174.;

(1) , 1955 2, .170.;

1, , , 1959, 1, .89.;; Հակոբյան Յ., Հմայակյան Ս, Կարապետյան.

Արտաշեսյան սահմանաքարերի նոր գյուտեր Սևանի ավազանից. «Մաշտոցյան ընթերցումներ» Օջական, 2001, էջ 18: Հմայակյան Ս. Արտաշեսյան սահմանաքարերի շուրջ. Հայաստանի հնագույն մշակույթը.2, 2002, էջ 72-76; Հագեյան Ն.,Հակոբյան Յ., Հմայակյան Ս. Երկու նոր Արտաշեսյան սահմանաքար Վարդենիկից. Հայաստանի հնագույն մշակույթը.2,2002, էջ 76-77:

³ Կարախանյան Գ. Արամեերեն նորահայտ երկու արձանագրություններ. ՊԲՀ 3, 1971, էջ 274-276.

⁴ . . . , 1965, 4, . 121;

⁵ Տիրացյան, Գ.Ա. Արտաշես 1-ի և մէկ նորագյուտ արամեական արձանագրություն. ՊԲՀ 1977,4, էջ 254-255; . . . , 1, . . . , . 1980, . 99.

⁶ - 38, Գիտական աշխատություններ, Շիրակի հայագիտական կենտրոն 2, 1999, էջ 38. ; Խաչատրյան Յ.Յ., Եզանյան Լ.Գ., Լորահայտ արվածանի պեղումներ. Գիտական աշխատություններ, Շիրակի հայագիտական կենտրոն, 6,2003, էջ 136, նկ.4.

⁷ . . . , .2, .,56.

1. . . . ,

2.

3. . . .)

4.

« (2,43), « , , 3»⁵.

?

.44

.45

»

¹ , .2, .,56; .247. . 384, 425,426,513.

² Stiu . . . , «1, .1981, . 219-225. .220

³ Stiu . . . , .,1946, .52-57; . . . , « . . . , - .,1953, .147; . . . , 3-2 »

« » , 6, 1962, . 14-21.

⁴ Stiu . . . , .121.

⁵ , .121.

1. 36- V-IV III 1, 2, 1, 3, 4 ().

5,

¹ Տե՛ս Երեմյան, Ս. Քարտեզ, Մեծ Չայքի թագավորությունը IV դ. (298-385).

² Ilyas Babaev, Iulon Gagosidze und Florian S.Knaus. Ein Perserbau in Azerbajdzan. Ausgrabung auf dem Ideal Tepe bei Karacamirli 2006. Archaologische Mitteilungen aus Iran und Turan. Band 38- 2006. Berlin. s. 291-330.

³ V . . . , 136-138.

⁴ « », 1985, . 94.

⁵ (4-2 . . .). « -

», 2006, 1, .301.

46,

¹ . . . , 1961, . . . 103.

² Տե՛ս Երեմյան Ա., Քարտեզ. Մեծ Հայքի թագավորությունը IV դ. (298-385):

. 46,

45 .

«...

»

V-IV .

« — »

1.

IV

,

2.

V-IV

IV

II

1950-

3.

(II, 90)

IV

«

»

«

»

4.

5.

1 См. Плутарх, Лукулл, XXIV.

2 См. Дандамаев М.А., Луконин В.Г., Культура и экономика древнего Ирана, М.1980, с. 337.

338,

4 Тер-Мартirosов Ф.И., Парадиз-Дастакерт-Драсханакерт. Շիրակի Պատմամշակութային ժառանգությունը. Հանրապետական վեցերորդ գիտական նստաշրջանի նյութեր. Գյումրի, 2004. 24-27:

5 -

Շիրակի Պատմամշակութային ժառանգությունը, Հանրապետական վեցերորդ գիտական նստաշրջանի նյութեր. հ.1, Գյումրի, 1998., էջ18:

18

. 46: «

= 192,27

57,681

- (),

2.

« »,

3.

mar –

¹ Խաչատրյան Ջ.Ջ., Եզանյան Լ.Գ., Նորահայտ արվածանի պեղումներ. էջ 136, նկ. 4.

² Տես Երեմյան Ա., Քարտեզ. Մեծ Հայքի թագավորություն IV դ. (298-385):

³ 392 .245.

« ... » - marac- + marg - , 1 . , , , 350 . ,700 . 30 , 50 , 12-13 . « ... » - , « ... » , « ... » , « ... » , « ... » , 2 . «... () .» « ... » . « ... » « ... »

¹ 1988, .83-85.
² XVI, I, 19; 1994, 1-2, .82.

վան -van

39, 2-

2-
41

40

20

42

XIX

1 Տե՛ն Յր.Աճառյան, Քայերեն արմատական բառարան, հ.IV, էջ 302:

2 . 133. 4, . 55, , 1953,

3 Տե՛ն Ալիշան. Շիրակ, Վենետիկ, 1881, քարտեզ: Ալիշան. Այրարատ. Վենետիկ, 1890, էջ 63:

1.

2. 1985 - 86 .

2005

«mar + met -

« () »,

«,

.46: «

.»

¹ : . « » , 1910.; . . «

² Տե՛ն Առաքելյան Բ. Ն. Որտե՞ղ են գտնվել Երվանդաշատ և Երվանդակերտ քաղաքները. ՊԲՀ, 1965 № 3, էջ 83-94:

).

« » (

1.

(),

2.

« »
— « »

20-

« »

« »

¹ . . . , « » , 2008, 1, .8.

² . . . 2, 1979, .160-175; . . . , 1988, .91-92.

II (). III

Феликс Тер-Мартirosов, Поход Арташеса к Ервандашату –

III I II
().

Ֆելիքս Տեր-Մարտիրոսով, Արտաշեսի արշավանքը դեպի Երվանդաշատ – Մ. Խորենացու տեղեկությունների և Արտաշես արքայի սահմանաքարերի տեղադրության հիման վրա ձգարտված է դեպի Երվանդաշատ կայանալիք նրա արշավանքի երթուղին Չայաստանի գահի համար Երվանդ արքայի հետ պայքարի ժամանակ, երբ նա հիմնվում էր Չայաստանի հյուսիսային շրջանների ազնվականների օգնության վրա, իսկ գահակալումից հետո նա այս տարածքներում սահմանաքարեր կանգնեցրեց՝ հողային հեղաշրջման մասին արձանագրություններով: Հնագիտական նյութերի հիման վրա ցույց է տրվում, որ մ.թ.ա. III դարում Երվանդաշատը արքայական ոստան էր՝ տիպաբանորեն մոտ Պասարգադիին և միայն մ.թ.ա. I դարից սկսեց վերաշինվել որպես հելլենիստական քաղաք: Հիմնավորվում է, որ Չայաստանի հելլենականացման գործընթացը սկսվեց միայն մ.թ.ա. II դարում Արտաշատ (Արտակսաթ) քաղաքի կառուցմամբ:

¹ -
Ճարտարապետություն Շինարարություն. Երևան 2009, № 12. էջ 50-55.

Felix Ter-Martirosov, The of invasion by Artashes to Yervandashat – Based on the data by Moses of Khoren and geographical location of steles of king Artashes was clarified the route of his crusade to Yervandashat in the struggle with Yervand for the throne of the king of Armenia when he was supported by the nobles of northern Armenia. After his enthronement King Artashes put in these regions steles with inscriptions about land reform. Based on archaeological evidence is shown that in the III. BC Yervandashat was a royal residence typologically close to Pasargadae and only at the I BC started a century when it was rebuilt as a Hellenistic city. It is alleged that the process of Hellenization of Armenia began only with the construction of the city Artashat (Artaksat) in the II. BC.

